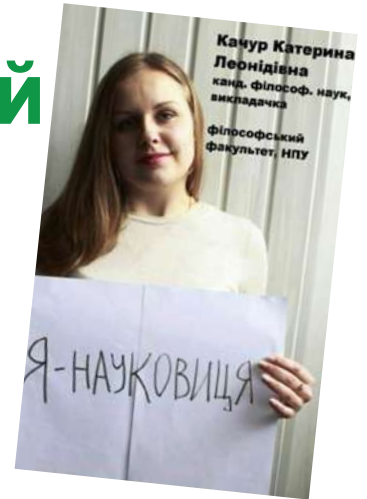

ФЕМІНІТИВИ ЯК НЕУСВІДОМЛЕНИЙ РЕСУРС ДЛЯ УСПІХУ ЖІНОЧОГО АКТИВІЗМУ

Олена МАСАЛІТИНА (МАЛАХОВА)

Якщо не маєш назви – то або тебе не існує, або значення твоє для людства нікчемне. Так влаштований світ. Статистика говорить, що жінки існують, ба – їх трохи понад 50 % у світі. То в чому ж проблема сказати «журналістка», «директорка», «науковиця», «професорка»?

Причини несприйняття фемінітивів, як на мене, три:

1. Ми всі у школі вчили застаріле андроцентричне правило: назви посад і професій – переважно іменники чоловічого роду. Звісно, на слово «переважно» уваги ніхто не звертає і про мовну норму як динамічне явище ніхто не згадує.

2. За століття патріархату у нашу свідомість (і передусім через мову!) заклалося переконання, що бути жінкою – не так добре й престижно, як бути чоловіком. Особливо в професії. І щоб «піднятися» з цього приниження, треба назватися в чоловічому роді: «що ви, я ніяка не авторка, я – автор!»...

3. Усе незнане / незвичне / незрозуміле нас або лякає, або змушує почуватися ніяково. І це стає непереборною для багатьох перепоною, аби дізнатися «одкровення»: фемінітиви звичні й властиві українській мові! І – о, це ж треба! – слова «мама», «сестра», «учениця», «курка», «вовчиця» – теж фемінітиви.

Найприкріше, що самі жінки, виборюючи своє право БУТИ, ігнорують (а то й заперечують) потужний ресурс: бути проявленими, названими у мові суспільства.

Жіночому активізму надзвичайно важко досягати успіху без уживання фемінітивів – не називаючи власне його суб'єктів. Бо якщо ти не маєш назви – ти ніхто. Так це працює.

ДЕ ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ ПРО ФЕМІНІТИВИ?

Вікіпедія:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/Фемінітиви>

ДЕ ЗАГЛЯДАТИ У СЛОВНИК?

• <http://sum.in.ua/> – онлайн-версія академічного видання «Словник української мови: в 11 томах». Хоч у лінгвістичному колі і визнають, що це видання укладалося під впливом російської мови, усе ж у ньому зафіксовано понад 700 фемінітивів.

• СЛОВНИЧОК ФЕМІНІТИВІВ для прес-офіцерів та прес-офіцерок територіальних управлінь ДСУ України з надзвичайних ситуацій [авторка – Галина Плачинда, консультантка – Богдана Стельмах]. – http://www.wicc.net.ua/media/Slovnuk_fem.pdf.

Як почати використовувати фемінітиви?

1. Не ламайте себе через коліно, уживайте спочатку ті слова, проти яких не виникає «внутрішнього протесту».
2. Оберіть ті фемінітиви, які звичні для Вас, і використовуйте їх у своєму усному й писемному мовленні постійно.
3. Уживайте хоч би два фемінітиви щодня.
4. Періодично (раз на два тижні чи на місяць) вводьте до свого слововжитку фемінітив, який раніше не використовували.
5. Щоразу, як виникає дискомфорт від використаного / почутого фемінітива, застосуйте критичне мислення і запитайте себе, чому?
6. Дізнавайтеся більше з цього питання. Знання – це сила!
7. Не наполягайте, щоб усі довкола також почали вживати фемінітиви, не змушуйте нікого – просто мотивуйте і призвичаюйте власним прикладом.
8. Поясніть, чому важливо вживати фемінітиви і чому Ви це робите, – але лише якщо люди цікавитимуться.
9. Тренуйтеся в коригуванні текстів, на які натрапляєте (в оголошеннях, медіях, книжках, усному мовленні, будь-де), для цього поставте собі запитання:
  - а. чи йдеться у тому числі і про жінок там, де є лише іменник чоловічого роду?
  - б. чи можливий тут фемінітив?
  - в. чи переконані Ви, що такий фемінітив уже зафіксований у тлумачному словнику?
  - г. якщо ні, то чи знаєте Ви, як можна утворити новий?
  - д. якщо ні, то чи знаєте Ви, у кого спитати, як утворити новий?
10. «Не бійтесь заглядати у словник – то пишний яр, а не сумне провалля.»

Від чого не треба утворювати фемінітиви?

1. Від іменників спільного роду (голова, плакса, сирота, колега та ін.).
2. Від іменників, які **не є** назвами жінок або самиць тварин (від слів «собака», «диван» «стіл» тощо – НЕ треба).

Записи лекцій:

- Фемінітиви, від символічної влади до справедливої мови. Олена Синчак (аудіозапис, Львів, 28.10.2015 – <https://youtu.be/ydepTNL9nAA>; презентація до лекції – <https://prezi.com/pwb4pj1v7pzg/presentation/>).
- 9 аргументів проти фемінітивів в українській мові. Олена Малахова / Масалітіна (відеозапис, Дніпро, 18.11.2017 – <https://youtu.be/BtE4Yp4PNrQ>; презентація до лекції – <https://goo.gl/qUPq92>).

Наукові розвідки й статті:

- Брус Марія Фемінітиви як відображення історії українського жіноцтва XVI–XVII століть / Українська історична та діалектна лексика : зб. Наук. праць. – Львів : Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2007. – Вип. 5. – С. 144–155.
- Гендер для медій: Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За редакцією Марії Маєрчик (голова редколегії), Ольги Плахотнік, Галини Ярманової. – Київ: Критика, 2013. – 217 с. – <http://www.ua.boell.org/web/650-679.html>.
- Гендерная лингвистика в Беларуси и Чехии: беседуют Катерина Кедрон и Александр Першай. – <http://eb.by/JD2>.
- Малахова Олена Гендерночутлива мова vs дискурсивні влади: актуальні питання гендерної лінгвістики в Україні. – Гендерний журнал «Я»: Гендер. На часі. – Харків: ГІАЦ «КРОНА», 2014. – № 2 (36). – С. 53–37.
- Малахова Олена Гендер у сучасній українській лінгвістиці: джерела й перспективи / Гендерна освіта – ресурс розвитку паритетної демократії: зб. мат. міжнар. наук.-практ. конф. (27-29 квітня 2011 р). – Тернопіль, 2011. – С. 366-369.
- Малахова Олена Ми у мові і мова в нас або Мова і гендер // Гендерний журнал «Я»: Гендер і медії. – Харків: ГІАЦ «КРОНА», 2012. – № 3 (31). – С. 24–26.
- Нелюба Анатолій «Гендерна лінгвістика» і малопродуктивні словотворчі засоби / Лінгвістика. – 2011. – № 1 (22). – С. 135–142.
- Нелюба Анатолій Інноваційні зрушення в українському жіночому словотворі / Лінгвістика. – 2011. – № 2 (23). – С. 49–59.
- Синчак Олена За рівність мовну і позамовну! // Спільне. – 09.03.2011. – <https://goo.gl/xwbBvC>.
- Ткаченко Кирило За рівність у мові та за її межами. Відгук на статтю Олени Синчак / Спільне. – 01.04.2011. – <https://goo.gl/YkCbsG>.

Інтерв'ю та медійні статті:

- «Експертка» і «громадянка»: у Дніпрі громадська організація домоглася фемінітивів у своєму статуті. – <https://goo.gl/Vb9Sn9>.
- Директор, продюсер, науковий співробітник, але... госпітальєрКА: гендерна складова у волинських медіа. – <https://goo.gl/XXDCWo>.
- Фемінітиви в українській мові: необхідність чи надмірність? – <https://goo.gl/GBmsXd>.
- Фемінітиви – не данина моді, вони властиві українській мові як системі. – <https://goo.gl/CBKBgm>.
- Фемінітиви – це щоденне свято, як добре ви їх знаєте? Тест до 8 березня. – <http://life.pravda.com.ua/society/2018/03/8/229385/>
- Фемінітиви притаманні українській мові, це не якість нове явище – мовознавця. – <https://goo.gl/QLDWWd>.
- Фемінітиви у словниках були ще у 16 столітті, куди вони поділись? – <https://goo.gl/PHhXdp>.
- Як мова вбиває експертку. – <https://goo.gl/vPgbf5>.

ДО СЛОВА: Феміністський чи феміністичний?

Морфологічні і словотвірні категорії прикметника розрізняються передусім ступенем їхньої абстрактності. Тож щоб правильно дібрати до контексту потрібний прикметник, скористайтеся пропонованим алгоритмом.

Суфікс -ськ-	суфікс -ичн-
продуктивний у відносних і присвійно-відносних прикметниках	продуктивний у прикметниках, похідних від іменників іншомовного походження
▼	▼
виражає значення належності установі, організації чи певному колу людей , соціальній групі тощо	виражає відношення до певної галузі наук , громадсько-політичного напряму тощо
▼	▼
феміністський / профеміністський – стосується феміністок (феміністів) / профеміністів: <i>феміністська організація (до якої входять феміністки), феміністський рух, феміністська вечірка</i> тощо	феміністичний / профеміністичний – стосується фемінізму як напряму, ідеології: <i>феміністична тематика, (про)феміністична організація (яка обстоює / підтримує фемінізм, до якої входять не лише феміністки), феміністичний аспект</i> тощо
(як, наприклад, громада – громадський, партизани – партизанський)	(як, наприклад, історія – історичний, патріотизм – патріотичний)